

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

№1 (19)'2015

Податкове середовище
для громадської та благодійної діяльності в 2015 році

Доля
мирного
протесту і
далі
залежить
від
політичної
волі

Чи врятує
громадські
організації
відсоткова
філантропія?

ТРИ ВИКЛИКИ ДЛЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Минулий рік був дуже складним для активних громадян України. Він почався з протистояння з першим українським диктатором Віктором Януковичем, а закінчився реальними військовими діями з найбільшою армією континенту. Ми з гідністю приймали та долали ці виклики – навчилися боротися з диктатурою та протистояти поневоленню. Проте в 2015 році перед нами постають нові, вже скоріше внутрішні виклики.

I виклик місцевій владі, яка так і не змінилася. Вона не чує і, головне, не хоче чути містян. У більшості міст досі відсутні нормальні статuti територіальних громад та дієві механізми участі громадян в управлінні містами.

II виклик економічному тиску на розвиток громадянського суспільства України. Економічна криза накладається на дискримінаційну політику уряду щодо оподаткування громадської та благодійної діяльності. Збільшується податковий тиск на благодійну допомогу, що ускладнює функціонування неурядових організацій та ставить їх на межу виживання.

III виклик реалізації свободи мирних зібрань. Через рік після Революції гідності право на мирний протест залишається незахищеним на рівні Закону, і в будь-який момент можуть розпочатися нові утиски з боку міліції, судів та органів влади.

Саме тому, як впоратись із цими викликами, і присвячений цей випуск журналу «Громадянське суспільство».

Думайте! Читайте! Дійте!

Щиро Ваш

Головний редактор

Максим Лациба

ЗМІСТ

ГРОМАДЯНСЬКЕ
СУСПІЛЬСТВО
№1 (19) 2015

ЗАКОНОДАВСТВО

Податкове середовище для громадської та благодійної діяльності з 2015 року: нові можливості, нові й старі бар'єри 4

ВЛАДА І ГРОМАДА

Місцева рада. Закрита чи відкрита для громади? 8

РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ

Доля мирного протесту і далі залежить від політичної волі 10

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ДОСВІД

В Ужгороді вчаться жити в умовах стандартів громадської співучасті 12

ЕКСПЕРТНА ДУМКА

Чи врятує громадські організації відсоткова філантропія? 14

НОВИНИ

Новини громадянського суспільства 15

Головний редактор: Максим Лациба
Випусковий редактор: Олександр Равчев
Адреса редакції: м.Київ, вул. Софіївська, 18, оф.2.
тел. (044) 278-28-25, e-mail: ucipr@ucipr.org.ua

Журнал «Громадянське суспільство» видається Українським незалежним центром політичних досліджень у рамках проекту USAID «Громадяни в дії».

Цей журнал став можливим завдяки підтримці Американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). УНЦПД несе повну відповідальність за зміст, який може не відобразити поглядів USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Видається на правах рукопису.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

5 Податкове середовище для громадської та благодійної діяльності

8 Місцева рада. Закрита чи відкрита для громади?

10 Доля мирного протесту і далі залежить від політичної волі

ПОДАТКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ГРОМАДСЬКОЇ ТА БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З 2015 РОКУ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ, НОВІ Й СТАРІ БАР'ЄРИ

Анастасія Красносільська
Експерт з питань податкового законодавства
Український незалежний
центр політичних досліджень

У результаті грудневих змін до Податкового кодексу України, змінився і податковий режим для громадської та благодійної діяльності. Податкові новації дають нові можливості для фінансової стабільності неприбуткових організацій, проте і створюють нові бар'єри.

Скорочено перелік організацій, надходження яких звільнені від податку на прибуток

Від податку на прибуток звільнені лише громадські об'єднання, благодійні та релігійні організації, політичні партії, пенсійні фонди та профспілки й асоціації роботодавців, які за організаційно-правовою формою є громадськими об'єднаннями.

Кредитні спілки, творчі спілки, бізнесові асоціації, що здійснюють представницькі функції, приватні установи, інші юридичні особи, які не здійснюють комерційної господарської діяльності, є платниками податку на прибуток.

! *Наявність у таких організацій статусу неприбутковості не тягне за собою звільнення їх від сплати податку на прибуток.*

Умови звільнення громадських об'єднань, благодійних та релігійних організацій, політичних партій та пенсійних фондів від податку на прибуток:

- внесення їх до Реєстру неприбуткових організацій та установ;
- для новостворених організацій – наявність у їх статутах норми щодо нерозподілу прибутку серед засновників, членів органів управління, інших, пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій (це необхідно для внесення організації у Реєстр неприбуткових організацій та установ).

Розширено перелік надходжень, які звільнені від податку на прибуток, проте останнє слово – за Мінфіном

Від податку на прибуток звільнені всі надходження громадських об'єднань, благодійних організацій, релігійних організацій, пенсійних фондів та політичних партій за

умови внесення таких організацій у Реєстр неприбуткових установ та організацій. Від податку на прибуток звільнені також надходження від господарської діяльності, що може стати одним із ключових податкових стимулів для фінансової сталості громадських та благодійних організацій.

Податковий кодекс не встановлює вимогу щодо використання неоподатковуваних надходжень таких організацій для основної мети їх діяльності.

Формально-юридично не підлягають оподаткуванню надходження від господарської діяльності, у тому числі у разі використання таких надходжень для подальшої господарської діяльності. Це може створювати нерівні умови для суб'єктів господарювання.

Як відомо, раніше від податку на прибуток звільнялися лише окремі види надходжень, різні для різних видів організацій.

Ризик

Міністерство фінансів України, використовуючи надане йому Податковим кодексом України право визначити порядок внесення організацій до Реєстру неприбуткових установ та організацій, може своїм наказом встановити додаткові обмеження.

Вірогідно Мінфін спробує повернути вимоги щодо звільнення від оподаткування виключно доходів, які використовуються для основної діяльності організацій.

Критерії включення до Реєстру неприбуткових організацій чітко не визначені, порядок включення до Реєстру не змінився

Нова редакція Податкового кодексу України не визначає критерії та не регулює порядок надання та позбавлення статусу неприбутковості.

Натомість Податковий кодекс України визначає, що порядок включення організацій до Реєстру неприбуткових установ та орга-

нізацій має бути визначений Міністерством фінансів України.

Наразі порядок включення та виключення організацій до Реєстру неприбуткових організацій та установ регулюється Положенням про Реєстр неприбуткових установ та організацій, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2013 року № 37. До приведення цього Положення у відповідність до Податкового кодексу воно діє в частині, що не суперечить Податковому кодексу України.

Таким чином, критерії та порядок надання організаціям статусу неприбутковості до затвердження оновленого Положення про Реєстр неприбуткових установ та організацій наразі мають виглядати так:

1. Статус неприбутковості можуть отримати організації, які відповідають сукупності вимог щодо мети діяльності неприбуткових організацій, встановлених Податковим кодексом України:

- основною метою діяльності таких організацій не може бути отримання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших, пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій;
- метою діяльності має бути провадження благодійної діяльності та меценатства й іншої діяльності, передбаченої законодавством.

3. Порядок подання та розгляду заяв щодо отримання статусу неприбутковості наразі залишається незмінним. Норми Положення в частині порядку подання та розгляду заяв щодо надання статусу неприбутковості, а також щодо внесення змін до реєстраційної заяви (перереєстрації) неприбуткової організації діють у повному обсязі;

4. Від податку на прибуток звільнені виключно громадські об'єднання, благодійні та релігійні організації, політичні партії та пенсійні фонди. Ці організації звільняються від податку на прибуток з усіх надходжень незалежно від того, який код неприбутковості їм присвоєно. Інші організації, внесе-

ні до Реєстру неприбуткових організацій та установ, не звільняються від сплати податку на прибуток.

Організації, внесені до Реєстру неприбуткових організацій та установ до набуття чинності нової редакції Податкового кодексу України, не підлягають виключенню з реєстру та не мають проходити перереєстрацію.

Підстави виключення з Реєстру неприбуткових організацій та установ залишаються розмитими. Такою підставою може стати порушення будь-якої норми Податкового кодексу України та/або інших законодавчих актів щодо неприбуткових організацій.

До таких порушень можуть бути віднесені:

- Виявлення фактів розподілу неприбутковими організаціями коштів та майна між засновниками, членами органів управління, іншими пов'язаними з ними особами, а також працівниками організації;
- Встановлення факту порушення вимог щодо внесення змін до реєстраційної заяви для включення до Реєстру (переєстрації) у разі виникнення змін (доповнень) у даних неприбуткової організації;
- Порушення вимог щодо мети діяльності організації, встановлених спеціальними законами України про особливості діяльності таких організацій;
- Порушення вимог Податкового кодексу України щодо подання неприбутковими організаціями податкової звітності.

Наразі немає практики масового позбавлення організацій статусу неприбутковості на підставі будь-якого із вказаних вище порушень. Утім ризик формування такої практики існує.

Податкова звітність обов'язкова для усіх неприбуткових організацій

Усі неприбуткові організації, у тому числі ті, що звільнені від сплати податку на прибуток, мають подавати податкові декларації до 1 червня року, наступного за звітним.

Неприбуткові організації, які не звільнені від податку на прибуток, сплачують податок на підставі таких декларацій. Мабуть, у разі відсутності у таких організацій прибутку та правильного заповнення ними декларацій, у них не має виникнути обов'язку щодо сплати податку. Таким чином, податкове навантаження на неприбуткові організації, не звільнені від податку на прибуток, залежить у першу чергу від коректності їх бухгалтерського обліку.

Ризик

Фіскальні органи можуть додатково вимагати від організацій, звільнених від податку на прибуток, подавати інформацію про суми коштів, не сплачених до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг та напрями їх використання.

Дискримінаційні податкові умови для господарської діяльності неприбуткових організацій

Юридичні особи-платники податку на прибуток віднині зобов'язані сплачувати податок на прибуток з 30% вартості товарів, робіт та послуг, що придбані у неприбуткових організацій. У той же час витрати на товари, роботи та послуги, придбані в інших осіб, платник податку повністю зараховує до видатків.

Норма обов'язкова для застосування тільки платниками податку, прибуток яких перевищує 20 млн грн на рік.

Додаткові податки для організацій громадянського суспільства:

Податок на нерухомість у разі, якщо мають її у своїй власності. Громадські організації інвалідів не сплачують податок на нерухомість. Крім того, органи місцевого самоврядування мають право встановлювати пільги з податку на нерухомість для релігійних організацій. Відповідно, інші організації громадянського суспільства сплачують податок на нерухомість на загальних підставах і не мають додаткових пільг.

Податок на додану вартість у разі, якщо ОГС здійснюють безкоштовну передачу товарів та послуг на суму більше ніж 1 млн грн на рік.

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) із суми, що перевищує 12 180 грн на місяць, підвищено з 17% до 20%¹. Крім того, доходи у вигляді благодійної допомоги також підлягають оподаткуванню військовим збором у 1.5%.

Податкові пільги для донорів неприбуткових організацій обмежені

Податкові знижки у розмірі до 4% прибутку (доходу) попереднього року доступні юридичним та фізичним особам при здійсненні пожертв тільки на користь громадських об'єднань, благодійних та релігійних організацій, політичних партій, пенсійних фондів. Раніше така знижка була доступна юридичним та фізичним особам для пожертв на користь будь-яких

неприбуткових організацій. Розмір податкової знижки не підвищено, порядок зарахування знижки залишається вкрай незручним для платників.

Благодійна допомога оподатковується

Розмір неоподаткованої нецільової благодійної допомоги для фізичних осіб складає **1646 грн** для всіх категорій отримувачів (із січня до грудня 2015 року).

Повністю звільнена від податку на доходи фізичних осіб цільова благодійна допомога на лікування (у разі перерахування її безпосередньо закладу охорони здоров'я та/або протезно-ортопедичним підприємствам, реабілітаційним установам), а також допомога від благодійників та волонтерів АТО військовослужбовцям та особам, постраждалим від АТО, для придбання засобів захисту та лікування.

Для більшості інших випадків податковий режим благодійної допомоги залишається вкрай несприятливим:

- допомога на суму від 1647 грн на рік – оподатковується за ставкою 15%+1.5% (військовий збір);
- допомога на суму, що перевищує 12 180 грн на місяць, оподатковується за наступною схемою: з 12 180 грн – 16.5%, з суми перевищення – 21.5% (20% ПДФО та 1.5% – військовий збір).

¹ За ставкою 20% у такому випадку оподатковується сума перевищення.

МІСЦЕВА РАДА. ЗАКРИТА ЧИ ВІДКРИТА ДЛЯ ГРОМАДИ?

Однією з основ демократії є принцип відкритості органів влади для громадян.

Виборці мають право вільно та без обмежень отримувати інформацію про діяльність обраних ними місцевих рад – шляхом перегляду офіційних веб-сайтів, подання запитів на інформацію, а також відвідування засідань сесій та депутатських комісій.

Іван Лукеря
*Експерт з питань місцевої демократії
Український незалежний
центр політичних досліджень*

Український незалежний центр політичних досліджень провів дослідження правового регулювання порядку доступу громадян до засідань сесій місцевих рад 23 місцевих рад обласних центрів України.

Рис. 1. Дані засновані виключно на аналізі документів, які встановлюють порядок правового регулювання порядку доступу громадян до засідань міських рад, та можуть не відповідати реальній практиці

Експерти УНЦПД проаналізували регламенти та положення про постійні депутатські комісії і розподілили всі місцеві ради обласних центрів на три групи:

1. Подання повідомлення – громадяни завчасно (за 1–3 дні) до пленарного дня повинні подати повідомлення (запит) та поінформувати про своє бажання взяти участь у засіданні сесії ради.

2. Вільний доступ – громадяни вільно та без обмежень можуть бути присутніми на засіданнях ради.

3. Доступ обмежено – щоб відвідати засідання міської ради, громадянину потрібно мати особистий дозвіл від посадових осіб або депутатів.

Детальніші результати про можливість/неможливість для громадян відвідувати пленарні засідання сесій місцевих рад представлено на *Рис. 1*.

Відповідно до наведених вище даних, найбільш поширеним є вимога **подавати повідомлення**. Такою практикою користуються 10 міських рад у містах Вінниця, Житомир, Кіровоград, Львів, Миколаїв, Полтава, Тернопіль, Херсон, Хмельницький та Чернігів.

У згаданих вище містах громадяни завчасно (у більшості випадків за 1 день до проведення засідання сесії міської ради) мають подати повідомлення на ім'я секретаря або міського голови, у якому зазначають свої особисті дані та контакти.

Доступ обмежено у містах Запоріжжя, Київ, Одеса, Суми, Харків та Чернівці. У цих містах громадяни можуть прийти на засідання сесій виключно за запрошенням посадових осіб чи депутатів місцевих рад.

Зокрема, у Чернівцях таке запрошення оформлює виключно міський голова, у Запоріжжі запрошення здійснюють депутатські комісії, фракції, групи.

Загалом, лише п'ять обласних центрів можна назвати справді демократичними та європейськими в питанні доступу громадян до засідань місцевих рад.

Це Дніпропетровськ, Івано-Франківськ, Луцьк, Ужгород та Черкаси. Нормативні документи міськрад цих населених пунктів передбачають вільний доступ до засідань.

У Києві Розпорядженням Київського міського голови від 01.09.2014 року встановлено окремий порядок доступу до «адміністративного комплексу на вулиці Хрещатик №36» – приміщення КМДА та Київради. Згідно ст. 10 Розпорядження – доступ до засідань Київської міської ради здійснюється відповідно до окремого рішення Київради. Проте таке рішення Київська міська рада **не ухвалювала**. Таким чином, доступ до засідань здійснюється виключно за запрошенням посадових осіб і депутатів.

Формат “обмеженого доступу” є дискримінацією та порушенням органами влади принципу гласності, оскільки фактично в такому випадку громадяни позбавлені можливості відвідати засідання міської ради, якщо у них немає знайомих депутатів чи посадовців.

Реальна практика може суттєво відрізнятися – наприклад у містах, де за документами є “вільний доступ” або потрібно подавати повідомлення, насправді громадяни не можуть потрапити на засідання місцевої ради, через спротив чиновників.

ДОЛЯ МИРНОГО ПРОТЕСТУ Й НАДАЛІ ЗАЛЕЖИТЬ ВИКЛЮЧНО ВІД ПОЛІТИЧНОЇ ВОЛІ

Анастасія Шимчук
Експерт з питань мирних зборів
Український незалежний центр
політичних досліджень

Право на свободу мирних зібрань гарантується та захищається Конституцією України та ратифікованими міжнародними документами. Проте відсутність окремого закону, який мав би деталізувати норму Конституції, створює органам місцевого самоврядування «поле для фантазій».

Протягом 2014 та 2015 років у два етапи було здійснено опитування органів місцевого самоврядування, які є центрами районів та в обласні центри (не включаючи Донецьку, Луганську області та АР Крим).

Опитування включало два запитання:

- Чи затверджувався рішення міської/селищної ради порядок про проведення мирних зібрань?
- Якими законодавчими нормами керується орган місцевого самоврядування при отриманні повідомлення про проведення такого зібрання?

З надісланих 355 запитів ми отримали 283 відповіді.

Станом на час проведення моніторингу нами виявлено 31 рішення про затвер-

дження органом місцевого самоврядування окремого порядку про проведення мирних зібрань, ще два міста (м. Рахів, Закарпатська обл., м. Немирів, Вінницька обл.) повідомили, що розробляють такі порядки.

Типовими нормами таких окремих положень є регулювання місця проведення, віку організаторів, наявність дозвільних документів та погоджень з іншими установами. Проте деякі з них мають досить специфічні вимоги до акцій протесту:

Верхньодніпровська міська рада Дніпропетровської області:

«1. Місцем для проведення зборів, мітингів, маніфестацій і демонстрацій та інших масових заходів вважати площу біля районного будинку культури.

2. Встановити термін подання заяв для проведення зборів, мітингів, маніфестацій та демонстрацій – 10 днів до їх початку...».

Не можна стверджувати, що всі норми таких порядків націлені на обмеження прав учасників мирних зібрань. У таких рішеннях містяться також і обов'язки органів місцевого самоврядування чи їх посадових осіб. Зокрема, про оперативне інформування правоохоронних органів для забезпечення охорони громадського порядку та гарантування безпеки учасникам і організаторам під час мирного зібрання.

Відсутність спеціального закону мотивує органи місцевого самоврядування регулювати дані правовідносини на власний розсуд. Крім того, відсутність такого закону створює негативну практику із застосуванням норм часів Радянського Союзу.

Мелітопольська міська рада:

«Відносини з приводу мирних зборів керуються відповідно до ст. 39 Конституції України, ст. 38 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, Постановою Верховної Ради України від 12.09.1991 № 1545-ХІІ «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР», Указом Президії Верховної Ради СРСР від 28.07.1988 № 9306-11 «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР».

Промиська міська рада Запорізької області:

«На Ваш запит повідомляю, що у зв'язку з відсутністю закону про мирні зібрання, Приморська міська рада при розгляді повідомлень про проведення мирних зібрань керується Указом Президії Верховної ради СРСР №9306-ХІ від 28.07.1988 р.».

Вінницька міська рада:

«Вінницька міська рада при розгляді повідомлень громадян, громадських організацій та політичних партій про проведення мирних зборів керується Конституцією України, законом України «Про місцеве самоврядування

в Україні», Указом Президії Верховної Ради СРСР від 28 липня 1988 року № 9306 “Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР”...

22%

63 з 283 опитаних міських рад в питаннях мирних зборів опираються на Указ Президії Верховної Ради СРСР від 28.07.1988 «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР».

Відсутність закону, який би гарантував захист мирних зібрань, приводить і надалі приводитиме до окремого регулювання цієї свободи. Скасування таких порядків не є гарантією від наступного ухвалення органами місцевого самоврядування документів, які обмежуватимуть учасників мирних зібрань. Разом із тим варто зазначити, що за умови загрози цілісності України та сепаратистських проявів, у правоохоронних органів повинен бути законний інструмент для швидкого реагування на зібрання, які втрачають свій мирний характер.

Ми повинні чітко усвідомити, що в реченні «мирне зібрання захищати не можна розганяти» на місце розташування коми впливає ВИКЛЮЧНО політична воля. Тільки від політичної волі державця залежить, які рішення щодо акцій, мітингів і протестів ухвалюватимуть чиновники і суди.

Поки в українців немає чітких правових гарантій, міліція буде розганяти мирні акції, називаючи намети протестувальників “малими архітектурними формами”, а влада надаватиме пріоритет правилам благоустрою міста над Конституційним правом громадян на мирні зібрання.

І так буде доти, поки ми не отримаємо найважливішого — Закону, який гарантуватиме механізми реалізації права на мирне зібрання у будь-який час доби у будь-якому місці з використанням мегафонів, наметів і колонок.

В УЖГОРОДІ ВЧАТЬСЯ ЖИТИ В УМОВАХ СТАНДАРТІВ ГРОМАДСЬКОЇ СПІВУЧАСТІ

*Микола Яцков,
Карпатське агентство
прав людини «Вестед»,
yatskoff@gmail.com*

Життя вимагає від сучасних місцевих громад формування управлінської системи, що відповідає потребам і запитам людей, а найголовніше співучасті та взаємної відповідальності за стан справ у власному домі.

Незважаючи на окремі випадки застосування механізмів участі громадян, міська влада Ужгорода зазвичай керувалася власними оцінками потреб і щоразу зазнавала нищівної критики від громадськості та звинувачень у корупції.

Ще у 2010-2011 рр. в умовах реалізації проекту «Створення умов для ефективної участі громадян у виробленні міської політики Ужгорода» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» ми провели перший замір публічності виконавчих органів міської ради та розпочали кампанію громадського лобіювання необхідних інструментів участі, аби зламати порочне коло взаємної недовіри.

Однак наша боротьба з перемінним успіхом тривала аж до квітня 2014 року, коли нарешті неформальною коаліцією

громадських організацій та активістів вдалося переконати депутатів міської ради, що громада має бути співучасником ухвалення рішень.

Так, у якості інструмента консультацій з громадськістю було створено **дорадчо-консультативний орган – Громадську раду Ужгородської міської ради** з ротацією складу на засадах самоорганізації за участі понад 100 активістів із безпрецедентними правами і можливостями.

За оцінкою експертів Українського незалежного центру політичних досліджень, на основі аналізу статутів усіх обласних центрів – три механізми місцевої демократії в Ужгороді (громадська рада, місцева ініціатива та громадські слухання) є найкращими серед інших обласних центрів України.

До прикладу, Громадська рада має право подавати міській раді обов'язкові для розгляду пропозиції щодо підготовки проектів нормативно-правових актів; збирати, узагальнювати та подавати міській раді інформацію та пропозиції громадськості щодо вирішення питань, які мають важливе суспільне значення і стосуються створення, діяльності, закриття підприємств, установ і організацій, засновником або власником корпоративних прав яких є громада м. Ужгорода; готувати та подавати міській раді, при якій вона утворена, пропозиції до орієнтовного плану проведення консультацій з громадськістю; здійснювати громадський контроль за врахуванням міською радою пропозицій та зауважень громадськості, а також дотриманням нею нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції; проводити громадську експертизу та громадську антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів міської ради; має право дорадчого виступу на сесії міської ради щодо будь-яких питань; скликати

громадські слухання за власним рішенням тощо.

Також вдалося запровадити дієвий механізм **громадських слухань**, що дозволяє ужгородцям, за умови збору 30 підписів на підтримку, ініціювати публічне обговорення будь-якого питання місцевого значення та за результатами впливати на місцеву політику. Резолюція, ухвалена громадськими слуханнями, підлягає обов'язковому розгляду на найближчій черговій сесії чи засіданні виконавчого комітету. Розгляд питання проводиться у присутності суб'єкта ініціативи.

Спрощення процедури ініціювання громадських слухань стосувалося не тільки громадян, але й органів влади. Так, слухання, ініціатором проведення яких виступають міський голова, депутати міської ради, постійні комісії або виконавчі органи міської ради, Громадська рада Ужгородської міської ради, скликаються безпосередньо через оприлюднення оголошення на офіційному веб-сайті.

Єдина умова для всіх ініціаторів, аби оголошення було розміщено не раніше 7 днів і не пізніше 21 дня до початку проведення заходу.

Що найцікавіше, цим інструментом впродовж 2014 року так ніхто й не скористався. Однак вже наприкінці грудня та в січні 2015 року було проведено перші два слухання за ініціативи виконавчих органів на надзвичайно актуальні теми: «Реформування комунальних житлово-експлуатаційних підприємств міста» та «Організація харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах міста».

Варто зауважити, що проводити громадські слухання за ініціативи місцевої влади стало модним.

Адже у фаховій дискусії знижується градус конфліктності і є можливість пошуку компромісу з усіма зацікавленими особами.

Вперше за 17 років з дня появи норми Закону України «Про місцеве самоврядування» в Ужгороді вдалося реалізувати механізм **місцевої ініціативи**.

Наразі цей інструмент не став популярним серед мешканців міста, проте дозволив ужгородським інвалідам, зібравши 50 підписів на підтримку, ініціювати 05.09.2014 року розгляд на сесії міської ради проект рішення «Про створення спортивно-реабілітаційного центру інвалідів» та досягти успіху. Щоправда, перед тим вони намарно оббивали пороги різних кабінетів.

Незалежно від наявності і змісту висновків проект рішення, підготовлений за місцевою ініціативою, підлягає обов'язковому включенню до порядку денного пленарного засідання міської ради та оприлюднюється на офіційному веб-сайті міської ради. Це є досить суттєвою гарантією унеможливлення будь-яких маніпуляцій та політичного протистояння. Проект рішення буде або ухваленим, або відхиленним.

До речі, у нас була спроба додатково удосконалити місцеву ініціативу через можливість подання її в режимі он-лайн та збору підписів, але ми зіштовхнулись із проблемою ідентифікації підписантів, тому через технічні причини відмовились від цього.

Загалом, ужгородці та міська влада вчать-ся користуватися цими механізмами та чути один одного. Десь більше, десь менше, але всі інструменти показали свою життєздатність та ефективність. І тут доречно процитувати класика: «чим більша взаємна довіра всередині громади, тим вища її життєздатність і конкурентоспроможність. І, навпаки, сумніви і недовіра в стосунках між людьми, між людьми й адміністрацією вбивають самоврядування. Тоді самоврядування перетворюється у безплідне самообдурювання».

Як наслідок зміни практики ухвалення рішення за висновками ряду аналітичних центрів України влада міста показала чудову динаміку розвитку.

Так, за даними Центру політичних студій та аналітики, в 2014 році порівняно з 2013 роком мерія збільшила свій рівень відкритості з 74,5% до 84%, також рівень відкритості стрибнув з мінімально відкритого до недостатньо відкритого. І, найголовніше, Ужгород протягом року здійснив максимальне зростання – на 9,2% і в результаті посів п'яте місце по рівню відкритості серед інших 25 міських рад усіх обласних центрів України.

Індекс публічності Ужгородської міської ради (за результатами вимірювання Громадянської мережі ОПОРА) у 2014 році становив 43%. Таким чином, Ужгород ділить 17-19 місця з Полтавою і Житомиром серед 24 міст – учасників вимірювання.

Порівняно з 2013 роком, індекс публічності Ужгорода виріс майже на чверть, або на 11% в абсолютній величині змінивши, таким чином, рівень оцінки з «непублічного» до «з низьким рівнем публічності».

ЧИ ВРЯТУЄ ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДСОТКОВА ФІЛАНТРОПІЯ?

Відповідає Анастасія Красносільська

У Верховній Раді України був зареєстрований законопроект №2122, яким пропонується запровадити в Податковому кодексі так звану “відсоткову філантропію”.

Інструмент передбачає трансфер 2% сплаченого фізичною особою податку на дохід на користь неприбуткової організації, без додаткових витрат платника податку. Цей варіант підтримки громадських організацій використовується в ряді країн Європейського Союзу і можливість його впровадження в Україні періодично обговорюється в експертному середовищі.

У колі громадських активістів з цього приводу виникла дискусія – чи забезпечить “відсоткова філантропія” фінансову стабільність неприбуткових організацій в сучасних умовах?

! На жаль, ні.

Математика проста: при трансфері 2% податку від однієї фізичної особи неприбуткова організація може отримати близько 100 грн. на рік.

Шанси отримати через відсоткову філантропію відчутну підтримку мають виключно масові організації та рухи, які реалізують потужні рекламні кампанії і про які відомо пересічним громадянам, не залученим до

громадської активності. Чи багато Ви знаєте таких НПО в Україні?

Ми маємо бути відверті: організації, що мають велику кількість прихильників серед широких верств населення, – це поки питання майбутнього громадянського суспільства України.

Звичайно, що цей механізм має свої позитивні сторони, проте підміняти відсотковою філантропією усі податкові стимули для організацій громадянського суспільства – небезпечний крок.

Головними стимулами для фінансової стабільності НУО мають бути неоподатковувана господарська діяльність (якщо дохід від неї використовується для негосподарської мети) та високі податкові знижки для донорів НПО. Сьогодні в Україні розмір такої знижки становить 4% супроти 10-20% у країнах ЄС.

Для благодійних організацій важливим є збільшення неоподаткованого мінімуму благодійної допомоги фізичній особі, адже сьогодні це лише 1700 грн.

Зменшення вже існуючого податкового тягаря для НПО та їх донорів є набагато ефективнішим інструментом посилення спроможності благодійних організацій надавати послуги та допомагати суспільству.

Відсоткова філантропія може бути лише допоміжним податковим стимулом для громадянського суспільства.

НОВИНИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

УНЦПД зайняв 50 місце в світовому рейтингу аналітичних центрів за найкращою адвокаційною кампанією

У Всесвітньому індексі-рейтингу аналітичних центрів за 2014 рік УНЦПД зайняв 50-е місце в категорії найкраща адвокаційна програма. Індекс щорічно складається Програмою “Аналітичні центри і громадянське суспільство” Інституту Лаудера (Університет Пенсильванії), який з 1989 року публікує щорічні рейтинги. Участь у складанні рейтингу беруть понад 6500 аналітичних центрів з усього світу.

Волонтери нарешті отримали новий європейський закон

Верховна Рада України проголосувала за законопроект №1408, який вносить революційні зміни в законодавство щодо волонтерської діяльності. Завдяки цим змінам українські волонтери отримали закон, який нарешті відповідає міжнародним практикам.

Основними змінами цього законопроекту є: скасування обов’язкового обтяження волонтерів у вигляді страхування; скасування бюрократичної процедури обов’язковості укладання договору з волонтерами; скасування дискримінаційної заборони займатись волонтерством школярам.

Чернівці ступили на європейський шлях розвитку міста

Міська влада Чернівців запевнила громадянських активістів, що найближчим часом в місцевий статут будуть внесені зміни, які розширять можливості для громадян брати участь в управлінні містом.

Мова йде зокрема про механізми місцевої ініціативи, громадської ради та громадських слухань. Для розробки проекту цих змін була створена робоча група на чолі з секретарем міської ради Ярослаом Кушнікуком.

Миколаїв та Чернігів провалили тест на демократію

12 березня 2015 року депутати місцевих рад Чернігова та Миколаєва синхронно провалили голосування за проекти рішень, якими пропонувалось розширити можливості мешканців брати участь в управлінні містами.

Чернігівським депутатам не вистачило всього 3 голосів щоб запровадити місцеву ініціативу, а миколаївські обранці не змогли проголосувати за нове положення про громадські слухання.

Український незалежний центр політичних досліджень (УНЦПД)
позапартійний неурядовий аналітичний центр, що працює з 1991 року
в напрямі розвитку громадянського суспільства, аналізу політичних
процесів та запровадження механізмів громадської участі у процесі
ухвалення рішень.

Основні напрями діяльності УНЦПД:

1. Аналіз політичних процесів та інститутів.
2. Покращення законодавства для діяльності інститутів громадянського суспільства.
3. Запровадження механізмів громадської участі в прийнятті рішень.
4. Аналіз етнонаціональної політики та міжетнічних відносин.

Нові видання УНЦПД:

«Анексована» освіта в тимчасово окупованому Криму. Моніторинговий звіт (2015 р.). За заг. ред. Ю. Тищенко, О. Смірнова

Моніторинговий звіт «Анексована» освіта в тимчасово окупованому Криму» містить узагальнений опис ситуації, що склалася в Криму після анексії півострова, у сфері освіти українською та кримськотатарською мовою. У ньому представлено огляд змісту гуманітарних дисциплін, проаналізовано можливості вступу випускників кримських шкіл до українських освітніх закладів, зібрано статистичні та фактичні дані, документальні матеріали стосовно трансформацій освіти в Криму за останній рік, дотримання освітніх прав українців і кримських татар.

Більше про інші видання та можливості отримати їх – ucipr.org.ua